

CHANELI ÕED

JUDITHE LITTLE

ROMAAN ELLUJÄÄMISEST, ARMASTUSEST, KAOTUSEST JA TRIUMFIST -
JA ÕDEDEST, KES MUUTSID MOEMAAILMA IGAVESEKS

Originaali tiitel:
Judithe Little
The Chanel Sisters
2020

Kõik õigused käesolevale väljaandele, kaasa arvatud õigused kogu raamatu või selle üksiku osa kopeerimisele ja levitamisele ükskõik millisel viisil, kuuluvad Harlequin Books S.A-le. See raamat on välja antud kokkuleppel Harlequin Books S.A-ga.

Kaane kujundus pärineb Harlequin Books S.A-lt ja kõik selle levitamise õigused on seadusega kaitstud.

Käesolev raamat on ilukirjandusteos. Nimed, tegelaskujud, asukohad ja sündmused on kas autori välja mõeldud või fiktiivsed ning igasugune sarnasus nii elavate kui ka surnud isikutega, äriettevõtete, sündmuste või asukohtadega on täiesti juhuslik.

Tõlkinud Ülle Jälle
Toimetanud Stella Sägi
Korrektuuri lugenud Elle Raiend

Copyright © 2020 by Judithe Little
© Tõlge eesti keelde ja eestikeelne väljaanne. Kirjastus ERSEN, 2021.

Sellel raamatul olevad kaubamärgid kuuluvad firmale Harlequin Enterprises Limited või selle tütarfirmadele ja teised firmad kasutavad neid litsentsi alusel.

E08401321
ISBN 978-9949-82-807-4

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval
veebipoest www.ersen.ee

*Lesile,
ja Antoinette'ile, et teda ei unustataks*

Aubazine jääb mingis mõttes meiega igaveseks. Vajadus korra järele. Lihtsuse ja puhaste lõhnade eelistamine. Kestev tagasihoidlikkus. Käsitöömeisterlikkus, täiuslikud õmblused. Musta ja valge rahustav kontrast. Kangad, karedad ja topilised, talunike ja orbude seljas. Nunnade roosikrantsid, mida nad kandsid nagu metallist vööd. Müstilised mosaiigimustrid tähtede ja kuusirpide koridoris, mis kordusid *bijoux de diamants*'ina* kaelakeedes, käevõrudes ja prossides. Korduvad kahe ühendatud C-tähe mustrid vitraažakendel, millest sai luksuse ja staatuse sümbol. Isegi vana klooster, nii suur ja tühi, mis andis meie kujutlusvõimele ruumi, võimalustele tiivad.

Kõik need aastad *rue*** Cambonil, Deauville'is, Biarritzis, kus inimesed arvasid, et ostavad Chaneli, glamuuri, Pariisi elegantsi. Tegelikult ostsid nad meie lapsepõlve ehteid, mälestusi nunnadest, kes meid kasvasid, kloostrist, mis meile peavarju pakkus.

Rikkuse illusioon tekkis meie mineviku räbalatest.

* *bijoux de diamants* – pr briljantidest ehted. *Siin ja edaspidi tõlkija märkused*

** *rue* – pr tänav

Vaeslapsed

Aubazine
1897–1900

ÜKS

Meenutasin aastaid hiljem seda külma märtsipäeva 1897. aastal Aubazine'i kloostris asuvas orbudekodus.

Meie, *orphelines*, istusime ringis ja harjutasime pisteid ning töötoa vaikust segas vaid minu ajutine jutuvada tüdrukutega minu läheduses. Kui ma tundsin õde Xavier' pilku, jäin vait, vaadates oma näputööd justnagu äärmiselt keskendunult. Arvasin, et ta hurjutab mind tavapäraselt: „*Talitsege keelt, mademoiselle Chanel.*“ Selle asemel aga tuli ta minu koha poole pliidi ääres, liikudes nagu kõik nunnad justkui liueldes. Viiruki ja iidsete aegade lõhna kerkis tema musta villase seeliku voltide vahelt. Tema tärgeldatud peakate kõrgus ebaloosulikuks taeva poole, nagu võiks ta iga hetk üles kerkida. Palusin jumalat, et see nii läheks, et valguskiir tungiks viilkatuse vahelt läbi ja tõstaks ta püha lunastuse särava kiirena pilvedesse.

Ent selliseid imesid juhtus ainult inglite ja pühakute maalidel. Ta seisatas mu õla juures, sünge ja ähvardav nagu tormipilv Keskmassiivi metsa kohal akna taga. Ta kõhatas ja siis, nagu oleks ta Püha Rooma keiser ise, ütles oma mornid sõnad.

„Sina, Antoinette Chanel, räägid liiga palju. Su õmblustöö on lohakas. Sa unistad alatasa. Kui sa ennast ei paranda, lõpetad kahjuks nii nagu teie ema.“

Mu sisemuses tekkis klomp. Pidin hammustama põse sisekülge, et mitte vastu vaielda. Vaatasin oma õde Gabrielle'i, kes istus vanemate tüdrukutega toa teises otsas, ja pööritasin silmi.

„Ära kuula nunnasid, Ninette,“ ütles Gabrielle, kui olime pääsenud hoovi vaheajale.

Istusime pingil raagus puude vahel, mis olid sama külmunud, nagu meie end tundsim. Miks nad heitsid lehed maha just sel aastaajal, kui nad neid kõige rohkem vajasisid? Meie kõrval viskas meie vanim õde Julia-Berthe taskust saiapuru varestele, kes kraaksusid ja võitlesid toidu nimel.

Tõmbasin käed varrukatesse, püüdes neid soojendada. „Ma ei saa meie ema sarnaseks. Ma ei saa selliseks, nagu nunnad ütlevad. Ma ei saa ka selliseks, kelleks ma nende arvates *ei* saa.“

Me naersime selle peale kibestunud. Meie hingede ajutiste valvuritena mõtlesid nunnad alatasa päevale, mil me oleksime valmis laia maailma minema. Mis meist saab? Milline saab olema meie koht?

Olime olnud kloostriks kaks aastat ja nüüdseks harjunud nunnade vahelausetega keset kooriproovi, kirjutamist harjutades või Prantsusmaa kuningaid ette lugedes.

Sina, Ondine, ei saa sellise käekirjaga kunagi kaupmehe abikaasaks.

Sina, Pierrette, oma kohmakusega ei leia kunagi tööd talus.

Sina, Hélène, oma nõrga kõhuga ei saa kunagi lihunikuga abikaasaks.

Sina, Gabrielle, pead lootma, et suudad õmblejannana piisavalt elatist teenida.

Sina, Julia-Berthe, pead jumalalt kutsumust paluma. Sellise figuuriga tüdrukud peaksid kloostrisse jääma.

Mulle öeldi, et kui mul veab, suudan mõnd kündjat endaga abielluma veenda.

Ajasin käed varrukatest välja ja puhusin neile peale. „Ma ei abiellu kündjaga,“ sõnasin ma.

„Minust ei saa õmblejannat,“ teatas Gabrielle. „Ma vihkan õmblemist.“

„Mis sinust siis saab?“ Julia-Berthe vaatas meid suurte silmade küsiva pilguga. Teda peeti aeglaseks, „peast põrunud“, nagu inimesed ütlesid. Tema jaoks oli kõik lihtne, must ja valge nagu nunnade ürbid ja loorid. Kui nunnad nii ütlesid, siis nii oli.

„Midagi paremat,“ vastasin ma.

„Mis on midagi paremat?“ küsis Julia-Berthe.

„See on...“ Gabrielle alustas, aga ei lõpetanud.

Ta ei teadnud, nagu ei teadnud ka mina, mis on „midagi paremat“, aga ma teadsin, et ta tundis seda samamoodi, kihelusena kontides. Meie veres oli rahutus.

Nunnad ütlesid, et peaksime olema rahul oma positsiooniga elus, et see on jumalale meelepärane, aga me ei saaks iialgi olla rahul sellega, kus me olime, mis meil oli. Me pärinesime pikast rändkaupmeeste suguvõsast, unistajatest, kes rändasid mööda käänulisi teid, veendunud, et „midagi paremat“ ootab ees.

KAKS

Enne kui nunnad meid enda juurde võtsid, olime suurema osa ajast näljas, riided katki ja määrdunud. Rääkisime ainult oma kodukandi murrakut, mitte prantsuse keelt. Oskasime hädavaevu lugeda ja kirjutada, sest me polnud palju koolis käinud. Nunnad nentisid, et me oleme metslased.

Meie ema Jeanne tegi palju tööd, et meid toita ja et meil katus pea kohal oleks. Ta oli olemas, aga tegelikult mitte, tema pilk muutus aastatega tuimaks, nagu vaataks ta meist läbi. Need silmad otsisid hoopis Albertit, alati Albertit. Meie isa oli tavaliselt ära, müütas vanu korsette, vöösid või sokke. Ta ei suutnud kaua ühe koha peal olla ja meie ema, armastuse nari, ajas teda alatasa taga, kui isa ei tulnud tagasi siis, kui lubas, tirides meid mööda maateid endaga kaasa mis iganes põhjusel.

Nad olid koos nii palju, et ema oli alati lapseotel, Albert jättis meid kuude kaupa omaette, ise enda eest seisma, ilma rahata. Ema oli pesupesija, teenija, mis iganes tööd ta leidis, kuni kolmekümne ühe aastasena tiisikusse suri, ületöötanud ja murtud südamega.

Kui ta suri, ei tahtnud meid ükski sugulane, eriti mitte isa. See poleks pidanud meid üllatama. Kuidas ta meiega koos turult turule – ja voodist voodisse – käiks? Ikkagi, kas mitte isad ei peaks oma laste eest hoolitsema?

Meid oli kolm tüdrukut ja kaks poissi. Julia-Berthe oli kõige vanem, siis Gabrielle, Alphonse, mina ja Lucien. Alphonse oli olnud vaid

kümnene ja Lucien kuuene, mitte palju suuremad kui lõngapoolid, kui meie isa lasi nad kuulutada „vaeslasteks“. Ta andis nad kiiremas korras ühele taluperele tasuta lapstööjõuks ja viis meid, tüdrukuid, nunnade juurde. Me polnud kloostris viibitud kolme aasta jooksul vendadest sõnagi kuulnud.

Samas elas meie isa vaba elu nagu alati, hoolides vaid endast.

„Ma tulen tagasi,“ oli ta öelnud mu õdedele ja mulle kaupmehele omase särava naeratusega, kui ta meid kloostrikuusele jättis, patsutas uhke Gabrielle'i pead ja kadus oma hobuvankriga kaugusesse.

Julia-Berthe, kellele ei meeldinud muutused, oli lohutamatu, mõistmata, kuhu meie ema läks.

Gabrielle oli nutmiseks liiga vihane.

„Kuidas ta võis mind maha jätta?“ korrutas ta. „Ma olen tema lemmik.“ Ja: „Me saame ise hakkama. Oleme seda aastaid teinud. Me ei vaja neid vanu naisi ütlemaks, mida teha.“ Ja: „Meie koht ei ole siin. Me pole orvud.“ Ja: „Tä ütles, et tuleb tagasi. See tähendab, et tuleb.“

Ja mina kaheksasena nutsin segaduses, nunnade kummalised kombed, sahisevad seelikud, küljel kõlksuvad roosikrantsid, viirukipilved mööda hõljumas nagu kummitused, seebikivi kirbe lõhn minu jaoks harjumatu.

Klooster oli kõige selle vastand, mis meile seni tuttav oli olnud. Meile öeldi, millal ärgata, süüa ja palvetada. Päev oli jagatud ülesanneteks: õppimine, katekismus, õmblemine, majapidamistööd. Aja möödumist tähistas kirikukella helin, palvetunni määratud palved. „Jõudeolek on saatana töökoda,“ korrutasid nunnad lõputult.

Isegi nädalapäevad, nädalad ja kuud olid jaotatud nunnade sõnul liturgilisteks perioodideks. Viieteistkümnenda jaanuari, kahekümne esimese märtsi või üheksateistkümnenda septembri asemel oli kahesteistkümnendes pühapäev „tavalises ajas“, paastu esimese nädala esmaspäev või kolmanda advendinädala kolmapäev. Hauatagune elu oli jagatud põrguks, puhastustuleks ja paradiisiks. Lisaks oli kaksteist püha vaimu andi, kümme käsku, seitse surmapattu, kuus püha päeva, neli inimlikku voorust.

Kuulsime Saint Etienne'ist, küürselgsest mungast, kelle haud asus pühakojas, tema kivist kuju kõige peal magavas olekus, veel rohkem munkade kujusid nikerdatud kivist varikatusesse. Missa ajal vaatasin vitraažakna sõlmi ja kaari, kattuvaid sõõre, mis meenutasid C-tähte nagu Chanel, minu õed ja mina alatiseks kokkupõimunud. Ma ei tahtnud mõelda sellele, mis on selles hauas, vanad luud, tühi kotiriidest rüü.

„Siin on kummitused,“ sosistas Julia-Berthe mulle, silmad suured. Nurkades ja kitsastes käikudes peitsid end pühad vaimud, ebapühad vaimud, kõikvõimalikud vaimud, kes panid pühendusküünalde leegi võbelema, heites seintele varje. Meie ema, isa ja mineviku vaimud.

Vahel hommikuti, kui me kümblesime, või õhtuti, kui pidime vaikselt palvetama, haaras Julia-Berthe mu käest kinni ja pigistas. „Ma nägin öösel und, hirmutavat und.“ Aga rohkem ei öelnud ta midagi. Arutlesin, kas ta nägi sama und, mida mina, kus meie ema lamas katmata voodil, verine taskurätik käes, kibedat külma immitsemas läbi õhukeste seinte. Silmad suletud, kõhn keha liikumatu.

Õpetasin end nende unenägude ajal ärkama, seda kujutluspilti tõrjuma ja Gabrielle'i juurde pugema. Ta lasi mul enda vastu pugeda nagu lastena – enne Aubazine'i polnud meil eraldi voodeid – ja oma kehasoojusel, hingamise ühtlasel rütmil mind lohutada, kuni ma taas uinusin.

Siis, liiga vara hommikul, päike polnud veel tõusnudki, helisesid kellad. Õde Xavier tuli magamissaali, plaksutas käsi ja teatas liiga valjul häälel: „Ärgake, mu aupaiste! Ärgake, psalteerium ja harf!“

Seejärel hakkas ta hurjutama.

„Kiiremini, Ondine, kiiremini. Enne saabub kohtupäev, kui sa jala nõud jalga saad!“

„Hélène, sul on palju, mille pärast palvetada. Kiirusta!“

„Antoinette, lõpeta Pierrette'iga lobisemine ja tee voodi uuesti üles. See on lohakalt tehtud!“

Aubazine'i nunnad andsid meile peavarju. Nad andsid meile süüta. Nad püüdsid päästa meie hingi, kasvatada meid, täites meie päevi korra ja rutiiniga, aga nad ei suutnud täita tühje kohti meie südames.

KOLM

Päevad, nädalad, kuud, tavalised ajad, ebatavalised ajad. Rutiin, mis algselt oli lohutav, muutus tüütuks. Siis ühel lämbel juulikuu hommikul 1898. aastal, mis oli meie jaoks Congrégation de Saint Coeur de Marie kloostris kolmas, muutus kõik.

„*Mesdemoiselles**,“ ütles abtiss, kui Gabrielle, Julia-Berthe ja mina köögis nõusid pesime. „Teid oodatakse külastustoas.“

Meid? Meid ei oodatud kunagi külastustuppa. Kui just...

Mul kerkis süda kurku.

Kas meie isa võis olla meile viimaks ometi järele tulnud?

Läksime abtissi kannul mööda koridori. Silusin seelikut, katsusin patse, lootes, et need on korralikud. Nägin, et ka Gabrielle patsutas enda omasid. Tema oli ju aastaid korrutanud, et isa tuleb tagasi, veendes ennast, et isa oli läinud Ameerikasse varandust teenima ja tuleb tagasi, kui see on saavutatud.

Kui me viimaks külastustuppa jõudsime ja nunn ukse avas, hoidsin ma hinge kinni, oodates sarmika naeratusega meest, talupoja käsi, meie isa. Nägin aga lahke näoga vanemat daami. Tal olid jalas nikerdatud puidust kotad ja kiulised sukad, seljas jämedas koes hall seelik ja kulunud pluus.

Vanaema Chanel?

* *mesdemoiselles* – pr preilid